

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av radioansvarighetslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att till radioansvarighetslagen skall fogas stadganden om genmälesrätt. Den som utövar rundradioverksamhet skall i regel vara skyldig att utan oskäligt dröjsmål rätta en felaktig sakuppgift i ett program som har sänts. Om den rättelse som yrkas inte sänds, skall den som framställt yrkandet ha rätt att vid Helsingfors rådstuvurätt väcka talan om att den som utövar rundradioverksamhet skall förpliktas att sända rättelsen.

Stadgandena skall gälla Oy Yleisradio Ab:s

och MTV Oy:s TV-program och Rundradions radioprogram samt lokalradio- och närtelevi-
sionsprogram som sänds genom rundradio-
verksamhet.

Ändringarna är nödvändiga på grund av att Finland i EES-avtalet förbinder sig att iakttä EG:s direktiv om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om televisionssändningar.

De föreslagna lagändringarna avses träda i kraft samtidigt som EES-avtalet.

MOTIVERING

**1. Nuläget och de föreslagna
ändringarna**

1.1. Nuläget

I Finland finns inga gällande stadganden om genmälesrätt i rundradioverksamhet. I fråga om kabelsändningsverksamheten finns sådana stadganden i 20 § lagen om kabelsändningsverksamhet (307/87) och i fråga om trycksaker i 25 § tryckfrihetslagen.

I kapitel V i de regler för programverksamhet som Oy Yleisradio Ab, nedan Rundradion, har godkänt den 24 april 1992 ingår bestämmelser om de rättelsenormer som skall iakttas i rundradioverksamhet. Med rättelse avses enligt dessa bestämmelser rättelse av felaktiga sakuppgifter. Den som är missnöjd med bolagets beslut om rättelse får anföra besvär över beslutet i Rundradions programnämnd.

I EES-avtalet som är under behandling i riksdagen förbinder sig Finland att iakttä EG-rådets direktiv om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om televisionssändningar (89/552/EEG). I artikel 23 sägs följande om genmälesrätten:

1. Utan hinder av andra bestämmelser inom

civilrätt, straffrätt eller administrativ lagstiftning som antagits av medlemsstaterna, skall varje fysisk eller juridisk person, oberoende av nationalitet vars legitima intressen, i synnerhet vederbörandes rykte och goda namn, har skadats av påståenden om felaktiga fakta i ett TV-program, ha rätt till genmäle eller motsvarande.

2. Rätt till genmäle eller motsvarande skall gälla gentemot alla programföretag inom en medlemsstats jurisdiktion.

3. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som erfordras för att etablera rätten till genmäle eller motsvarande och skall fastställa den procedur som skall följas för att genomföra detta. Särskilt skall de säkerställa att en tillräcklig tidrymd medges och att procedurerna är sådana, att tillfälle till genmäle eller motsvarande vederbörligen kan ges fysiska eller juridiska personer som bor eller är etablerade i andra medlemsstater.

4. En begäran om genmäle eller motsvarande kan avvisas om detta inte är motiverat enligt de villkor som angetts i stycke 1 eller skulle innebära en straffbar handling, skulle kunna leda till en civilprocess mot programföretaget eller skulle överskrida gränserna för allmän anständighet.

5. Bestämmelser skall fastställas för förfaranden, varigenom tvister angående rätten till genmäle eller motsvarande kan bli föremål för rättslig prövning.

Artikel 23 punkt 3 i direktivet förutsätter att om utnyttjandet av genmälesrätt i televisionsverksamhet samt om förfarandet därvid skall stadgas i lag. Punkt 5 i artikeln förutsätter stadganden om det förfarande genom vilka tvister angående rätten till genmäle kan bli föremål för domstolsprövning.

Eftersom Oy Yleisradio Ab:s interna föreskrifter om genmälesrätten i och för sig är tillräckligt omfattande i sak men inte är intagna i en lag, uppfyller de inte de krav som direktivet uppställer. Enligt reglerna för programverksamheten kan en tvist som gäller utövandet av genmälesrätt inte heller hänskjutas till domstol. Därför måste om dessa frågor utfärdas stadganden i lag. Det föreslås att de stadganden som nu avses skall fogas till radioansvarighetslagen (219/71), i vilken för närvarande stadgas om ansvar för sändande av program med brottsligt innehåll.

1.2. Föreslagna ändringar

Det skall vara möjligt att utöva genmälesrätt för att rätta en felaktig sakuppgift i ett rundradioprogram. Rättelsen skall göras utan oskäligt dröjsmål och så att felaktigheten rättas så väl som möjligt. Om rättelse av felet inte har yrkats inom 30 dagar från det programmet sändes eller om felet inte i övrigt har konstaterats inom denna tid, skall det inte längre föreligga någon rättelsesyldighet. Denna tid har ansetts tillräcklig även med tanke på sådana fysiska personer och juridiska personer som bor eller är etablerade i andra länder som avses i 3 punkten i direktivet.

Rättelsesyldighet skall dock inte föreligga, om rättelsen kunde orsaka någon en skada som står i disproportion till den nytta som rättelsen ger upphov till och inte heller om det på grund av att felet är ringa eller av andra sådana orsaker inte finns grundad anledning att rätta felet. På motsvarande grunder har man även enligt reglerna för Rundradions verksamhet kunnat låta bli att sända en rättelse.

Om den rättelse som yrkats inte sänds, skall den som framfört rättelseyrkandet kunna väcka talan vid domstol om att den som utövar rundradioverksamhet skall förpliktas att vid

vite sända rättelsen. Talan skall väckas inom tre månader från det att det program som innehöll den felaktiga uppgiften sändes. Denna tid har ansetts vara tillräckligt lång även för de personer som framfört ett rättelseyrkande och som bor eller är etablerade i andra länder.

Som behörig domstol i ärenden i vilka det är fråga om att den som utövar rundradioverksamhet skall förpliktas att sända en rättelse föreslås Helsingfors rådstuvurätt. Detta har ansetts motiverat, förutom av den anledningen att de som framställer rättelseyrkande och är bosatta eller etablerade i andra länder härvid så lätt som möjligt kunde anlita den behöriga domstolen, även därför att Helsingfors rådstuvurätt är laga domstol även i andra processer som förs enligt radioansvarighetslagen. Av den anledningen har den även tillräcklig sakkunskap i frågor som gäller rundradioverksamhet.

Stadgandena om utövande av genmälesrätt skall gälla både televisionsprogram och radioprogram som Rundradion sänder. Detta har ansetts befogat, trots att nämnda EG-direktiv inte förutsätter det. Dessutom skall regleringen utsträcka sig till lokalradio- och närtelevisionsprogram som sänds genom rundradioverksamhet samt de televisionsprogram som MTV Oy sänder med koncession av Rundradion.

Att de nya stadgandena träder i kraft skall inte utgöra hinder för Rundradion att fortsättningsvis iakttä nämnda regler för programverksamheten och den mekanism som skapats vid rättelse av felaktiga sakuppgifter. Den som är missnöjd med bolagets beslut skall således ha rätt att välja om han överklagar beslutet hos Rundradions programnämnd eller om han väcker talan för att Rundradion skall förpliktas att sända en rättelse. Möjligheten att väcka talan skall kvarstå även efter att Rundradions programnämnd har fattat sitt beslut, om den som yrkat rättelse är missnöjd med beslutet. Av andra utövare av rundradioverksamhet skall dock inte förutsättas att de skapar någon motsvarande intern mekanism, utan de skall var och en själv få behandla rättelseyrkanden på det sätt som de beslutar. Nämnda EG-direktiv medför ett behov att komplettera även lagen om kabelsändningsverksamhet, eftersom i denna lag inte finns stadganden om möjlighet att hänskjuta en tvist om genmälesrätt till domstol. Om detta har en separat regeringsproposition avlåtits.

2. Propositionens verkningar

Den föreslagna lagen förbättrar rättsskyddet i rundradioverksamhet. De föreslagna ändringarna syftar inte till att påverka de elektroniska massmediernas roll som ett forum för samhällsdebatt eller innehållet i programverksamheten.

Propositionen har inga ekonomiska verkningar.

3. Ärendets beredning

Radioansvarighetskommissionen uppgjorde 1969 ett förslag för hur möjligheten att få rättelse med anledning av radio- och televisionsprogram som är felaktiga eller kränkande till sitt innehåll borde ordnas. Kommissionen föreslog att stadgandena om rättelse skall intas i den radiolag som då var under beredning vid ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbeten (kommittébetänkande 1969: A 8). Av orsaker vilka inte framgår av betänkandet ansåg kommissionen att det inte förelåg anledning att inta stadganden om genmälesrätt i den radioansvarighetslag som den hade berett. Kommissionen för revidering av radiolagstiftningen intog sedermera i sitt förslag till rundradiolag ett stadgande om rätt för en i rundradioprogram kränkt enskild person att framställa rättelseyrkande och om dennes möjlighet att vid domstol väcka talan för att Rundradion skulle förpliktas att sända den rättelse som yrkats (kommittébetänkande 1971: A 3). Då de planer på att avlåta en proposition om en ny radiolag vilka beretts av den sistnämnda kommissionen sedermera förföll utfärdades inga stadganden om genmälesrätt i detta skede. Rundradions medlem i radioansvarighetsdelegationen hade redan 1969 ansett att det med beaktande av de rättelsenormer som de nordiska radioföretagen hade godkänt för att iaktas i rundradioverksamhet inte fanns något behov av ny lagstiftning. Också i kommissionen för revidering av radiolagstiftningen ansåg man enhälligt att Rundradions förfarande som grundade sig på samnordiska rättelsenormer var tillräckligt, om det endast var fråga om rättelse på den grund att felaktiga uppgifter hade framförts i ett rundradioprogram.

De föreslagna rättelsestadgandena i radioansvarighetslagen har beretts i samarbete med trafikministeriet, vid vilket man samtidigt har berett stadganden om domstolsbehandlingen av

tvister om genmälesrätt, vilka skall intas i lagen om kabelsändningsverksamhet. Rundradions representanter har hörts i samband med beredningen och de har godkänt de grundläggande lösningar som valts.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

4.1. Samband med andra propositioner

Propositionen ansluter sig till regeringens proposition med förslag till godkännande av vissa bestämmelser i de avtal som gäller upp rättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (RP 95/1992 rd), i vilken särskilt har konstaterats att föreliggande proposition kommer att avlåtas. Angående de ändringar i stadgandena om genmälesrätt vid kabelsändningsverksamhet som nämnda EG-direktiv förutsätter har en separat proposition om ändring av lagen om kabelsändningsverksamhet avlåtits (RP 150/1992 rd).

4.2. Samband med internationella förpliktelser

EG-direktivet om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om televisionssändningar, vilket blir bindande för Finland i och med att EES-avtalet träder i kraft, förutsätter de stadganden om utövande av genmälesrätt som nu föreslås.

5. Närmare stadganden

I anslutning till propositionen är avsikten att ändra även 1 § radioansvarighetsförordningen (156/85) för att förtydliga vilka program som omfattas av radioansvarighetslagen och radioansvarighetsförordningen. I det ändrade stadgandet skall allmänt konstateras att regleringen gäller sådana program som sänds med stöd av koncession för bedrivande av rundradioverksamhet. Avsikten är att inte längre särskilt nämna program som Rundradion sänder eller som sänds med stöd av koncession som statsrådet beviljat för lokalradioverksamhet.

Ett utkast till ändring av 1 § radioansvarighetsförordningen ingår som bilaga till denna proposition.

6. Ikraftträdande

Ändringarna föreslås träda ikraft samtidigt som EES-avtalet. Det föreslås att om tidpunkten för ikraftträdandet skall stadgas genom förordning. Det skall dock vara möjligt att

vidta de åtgärder som verkställigheten av lagändringen förutsätter redan innan ändringarna träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av radioansvarighetslagen

I enlighet med riksdagens beslut.

ändras i radioansvarighetslagen av den 12 mars 1971 (219/71) 7 § och fogas till lagen en ny 6 a § som följer:

6 a §

Om ett program har innehållit en felaktig sakuppgift, är den som utövar rundradioverksamheten skyldig att rätta uppgiften.

Rättelseplikt föreligger dock inte

1) om rättelsen kan orsaka någon en skada som inte står i proportion till den nytta som uppnås genom rättelsen, eller

2) om det på grund av att felet är ringa eller av någon annan dylik orsak inte finns grundad anledning att rätta uppgiften.

Den felaktiga uppgiften skall rättas utan oskäligt dröjsmål och på ett sådant sätt att felaktigheten rättas så väl som möjligt. Den som utövar rundradioverksamhet är inte skyldig att rätta ett fel, om rättelseyrkande inte har framställts eller felet i övrigt har konstaterats inom 30 dagar från den dag då programmet sändes.

Om den som utövar rundradioverksamhet inte sänder den rättelse som yrkats, har den som framställt yrkandet rätt att vid Helsingfors rådstuvurätt väcka talan om att denne skall

förpliktas att vid vite sända rättelsen. Talan skall väckas inom tre månader från den dag då det program som innehöll den felaktiga uppgiften sändes.

7 §

Helsingfors rådstuvurätt är behörig domstol i ett mål i vilket straff yrkas för ett brott som grundar sig på innehållet i ett utsänt program eller för försummelse av övervakningsskyldigheten enligt denna lag eller i vilket ett annat yrkande som grundar sig på dylika brott framförs, samt i ett ärende i vilket det är fråga om att den som utövar rundradioverksamhet skall förpliktas att sända den rättelse som yrkats.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 16 oktober 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

Lag

om ändring av radioansvarighetslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i radioansvarighetslagen av den 12 mars 1971 (219/71) 7 § och fogas till lagen en ny 6 a § som följer:

Gällande lydelse

7 §

Laga domstol i mål, vari yrkas straff för brott, vars straffbarhet grundar sig på innehålllet i sänt program, eller för i denna lag avsedd bristande övervakning eller vari annat yrkande på grund av sådana brott framställles, är rådstuvurätten i Helsingfors.

Föreslagen lydelse

6 a §

Om ett program har innehållit en felaktig sakuppgift, är den som utövar rundradioverksamheten skyldig att rätta uppgiften.

Rättelseplikt föreligger dock inte

1) om rättelsen kan orsaka någon en skada som inte står i proportion till den nytta som uppnås genom rättelsen, eller

2) om det på grund av att felet är ringa eller av någon annan dylik orsak inte finns grundad anledning att rätta uppgiften.

Den felaktiga uppgiften skall rättas utan oskäligt dröjsmål och på ett sådant sätt att felaktigheten rättas så väl som möjligt. Den som utövar rundradioverksamhet är inte skyldig att rätta ett fel, om rättelseyrkande inte har framställts eller felet i övrigt har konstaterats inom 30 dagar från den dag då programmet sändes.

Om den som utövar rundradioverksamhet inte sänder den rättelse som yrkats, har den som framställt yrkandet rätt att vid Helsingfors rådstuvurätt väcka talan om att denne skall förpliktas att vid vite sända rättelsen. Talan skall väckas inom tre månader från den dag då det program som innehöll den felaktiga uppgiften sändes.

7 §

Helsingfors rådstuvurätt är behörig domstol i ett mål i vilket straff yrkas för ett brott som grundar sig på innehållet i ett utsänt program eller för försummelse av övervakningsskyldigheten enligt denna lag eller i vilket ett annat yrkande som grundar sig på dylika brott framförs, samt i ett ärende i vilket det är fråga om att den som utövar rundradioverksamhet skall förpliktas att sända den rättelse som yrkats.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Förordning

om ändring av 1 § radioansvarighetsförordningen

På föredragning av justitieministern

ändras 1 § radioansvarighetsförordningen av den 5 augusti 1971 (621/71), sådant detta lagrum lyder i förordning av den 8 februari 1985 (156/85), som följer:

1 §

Sådana program som sänds med stöd av koncession för rundradiosändningsverksamhet betraktas som i radioansvarighetslagen (219/71) avsedda program som sänts i rundradioverksamhet.

Denna förordning träder i kraft den 199 .